Universiteit van Amsterdam

Amsterdam Centre for Insurance Studies (ACIS)

ACIS symposium 19 maart 2021 Actualiteiten Verzekeringsrecht
Verzekeringsrecht en Corona

Prof. mr. drs. M.L. Hendrikse

Inleiding (1)

- Verzekeren is handel in (on)zekerheid: de verzekeraar neemt in ruil voor de door de verzekeringnemer te betalen verzekeringspremie een risico over van de verzekerde. Art. 7:925 BW brengt deze hoofdverbintenissen/verplichtingen van de verzekeringsovereenkomst helaas niet tot uitdrukking
- Voor de (internationale) handel is de mogelijkheid van het afdekken van een risico door middel van een verzekering van essentieel belang nu de handel diverse risico's meebrengt die vaak groot van omvang zijn. Denk bijvoorbeeld aan zeevervoer.

Inleiding (2)

- Verzekeringen worden zowel op de beurs als buiten de beurs (provinciaal bedrijf) gesloten. Sinds 1 januari 2004 bestaat er overigens geen fysieke beurs meer in Nederland: makelaars, die in opdracht handelen van verzekeringnemers, communiceren met assuradeuren, de gevolmachtigden van verzekeraars, via de elektronische weg. Interessant in dezen is e-ABS (Placement, Claims en Clearing) van de Vereniging Assurantie Beurs Nederland (VNAB), welke vereniging ook enkele modellen heeft opgesteld voor allerlei typen beursverzekeringen. Denk bijv. aan de Nederlandse Beursgoederenpolis 2006 en de Nederlandse Beurs-Casco polis binnenvaart 2011.

Inleiding (3)

- Met name bij beursverzekeringen komt co-assurantie voor: meerdere verzekeraars tekenen voor een bepaald percentage in op dezelfde polis. Zodoende wordt een aanzienlijk risico gespreid over meerdere verzekeraars omdat het risico te groot is om door één verzekeraar te kunnen worden gedragen. Denk aan een casco-polis voor een kostbare olietanker maar ook aan een evenementenverzekering voor bijvoorbeeld het Wimbeldon-tennistoernooi.
- In geval van co-assurantie bevat de polis nogal eens een ‘to follow-clause’: de overige verzekeraars volgen bij de schadeafhandeling de afspraken die de verzekeraar die als ‘leader’ is aangewezen maakt met de verzekerde.

Inleiding (4)

In de beurspraktijk komt het veel voor dat de makelaar de verzekeringsvoorwaarden opstelt. Men spreekt dan van een makelaarspolis. M.i. is ook van een makelaarspolis sprake indien de makelaar geheel of gedeeltelijk een modelpolis van de VNAB overneemt en de polis onder zijn vignet presenteert als zijnde ‘zijn’ polis. Of er sprake is van een makelaarspolis of niet kan van belang zijn bij de toepassing van het contra proferentem-beginsel in geval van een dispuut over de uitleg van de verzekeringsvoorwaarden.

Inleiding (5)

- Het huidige recht kent niet meer – vgl. 7:925 BW - het vereiste van een onzeker voorval bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst. Voldoende is dat er bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst onzekerheid moet zijn *dat* – hetgeen speelt bij de schadeverzekering – ,*wanneer of tot welk bedrag* – hetgeen speelt bij de levensverzekering – een uitkering moet worden gedaan.
- Daarmee lijkt schade als gevolg van het corona-virus/de corona-maatregelen voor dekking in aanmerking te komen maar dat is alleen daadwerkelijk het geval als deze schade ook gedekt is onder de betreffende verzekering. In dit kader is de dekkingsomschrijving van belang. In deze omschrijving heeft de verzekeraar de grenzen van de dekking omschreven waarin hij bereid is dekking te verlenen hetgeen hem vrijstaat. Vergelijk HR 9 juni 2006, NJ 2006, 326.

Inleiding (6)

- De dekkingsomschrijving van een verzekering bestaat uit het geheel van *insluitingen* en *uitsluitingen*.
- Insluitingen zijn de gebeurtenissen/situaties waarin de verzekeraar *dekking* biedt.
- Uitsluitingen zijn de gebeurtenissen/situaties waarin de verzekeraar *geen dekking* biedt.
- Vroeger was het bij schadeverzekeringen de gewoonte om te werken met een hele algemene, ruime insluiting waarop vervolgens specifieke uitzonderingen werden gemaakt door middel van bepaalde uitsluitingen. Bijvoorbeeld: ‘’Gedekt is alle schade die het gevolg is van een plotselinge en onverwachte gebeurtenis tenzij er sprake is van (een van)de volgende hieronder genoemde situaties’’. Een dergelijke redactie had voor verzekerden grote bewijsvoordelen nu het aan verzekerden is om te bewijzen dat er voldaan is aan een insluiting en de genoemde insluiting is heel makkelijk bewijsbaar en dan moest de verzekeraar bewijzen – vergelijk art. 150 Rv – dat er een specifieke uitsluiting van toepassing was om te claim te kunnen afwijzen.
- Nu is de situatie omgekeerd. De huidige polissen werken met hele specifieke insluitingen en de verzekerde moet dus eerst die lastige hobbel over om voor vergoeding in aanmerking te komen. Voor schade als gevolg van het corona-virus/coronamaatregelen heeft deze huidige polispraktijk voor verzekerden grote gevolgen zal ik zo aantonen met voorbeelden uit de praktijk.

Voorbeeld (1)

- GC Kifid 2020-628 r.o. 3.6: ‘’Consument heeft ook een beroep gedaan op artikel 3.2.3 van de Bijzondere Voorwaarden. In dit artikel staat, kort samengevat, dat schade is verzekerd wanneer die is veroorzaakt door een aardbeving, vulkanische uitbarsting of overstroming. Consument stelt dat andere calamiteiten, zoals de uitbraak van het coronavirus, hier ook onder vallen. De Commissie volgt Consument niet in zijn stelling. In artikel 3.2.3 van de Bijzondere Voorwaarden is aangegeven dat wel dekking bestaat wanneer de schade is veroorzaakt door een aardbeving, overstroming of vulkanische uitbarsting. In de Algemene Voorwaarden zijn de definities gegeven van aardbeving, overstroming of vulkanische uitbarsting. Hierin wordt een pandemie of een virusuitbraak, zoals de uitbraak van het coronavirus, niet genoemd.’’

Voorbeeld (2)

- GC Kifid 2020-632 r.o. 3.5: ‘’ De Commissie oordeelt als volgt. Artikel 1.1 van de Basisvoorwaarden biedt onder de rubriek ‘Moet je onverwacht terugreizen?’ dekking voor gemaakte kosten in geval een verzekerde tijdens de reis onverwacht naar zijn woonplaats in Nederland moet terugreizen. De extra reis-en verblijfskosten voor de terugreis komen volgens deze bepaling alleen voor vergoeding in aanmerking als de terugreis wordt gemaakt, omdat de verzekerde een begrafenis wil bijwonen van een huisgenoot of familielid in de eerste of tweede graad die niet mee was op de reis; als een huisgenoot of familielid in eerste of tweede graad die niet mee op reis was in levensgevaar is, of als sprake is van schade aan het woonhuis van de verzekerde of het bedrijf waarvoor hij werkzaam is en zijn aanwezigheid nodig is. Nu Consument niet vanwege één van de genoemde gebeurtenissen onverwacht heeft moeten terugreizen, maar in verband met het uitbreken van het coronavirus, en hij evenmin heeft aangetoond dat de Alarmcentrale, in afwijking van de geldende verzekeringsvoorwaarden, een onvoorwaardelijke dekkingstoezegging heeft gedaan, vallen de door Consument gemaakte buitengewone kosten niet onder de dekking van de verzekering.’’

Voorbeeld (3)

GC Kifid 2020-626 r.o. 3.4: ‘’ Consument heeft een beroep gedaan op één van de gevallen beschreven in de Polisbepaling. Hierin staat dat de annuleringskosten zijn verzekerd indien een verzekerde onverwacht om medische redenen niet de inenting kan krijgen die verplicht is voor de reisbestemming en dat ook niet kon weten. Consument leest de Polisbepaling aldus dat zij niet kon weten dat er een inenting is omdat er om medische redenen nog geen vaccin bestaat. De Commissie volgt Consument niet in haar stelling en vindt dat Verzekeraar duidelijk en begrijpelijk in de Polis-bepaling heeft omschreven in welk geval de annuleringskosten verzekerd zijn. Onmiskenbaar volgt uit de bewoordingen van de Polisbepaling dat voor een succesvol beroep op deze bepaling vereist is dat sprake is van een inenting die verplicht is voor de reisbestemming. Indien sprake is van een verplichte inenting voor de reisbestemming moet gekeken worden of voldaan is aan de overige voorwaarden die de Polisbepaling voor dekking stelt, namelijk dat de verzekerde onverwacht om medische redenen niet de verplichte inenting kon krijgen en dit ook niet kon weten.Aangezien Verzekeraar heeft aangetoond dat voor Japan geen sprake is van een verplichte inenting wordt niet aan deze voorwaarde voldaan en wordt niet toe-gekomen aan toetsing van de overige in de Polisbepaling voor dekking genoemde voor-waarden. Uit het voorgaande vloeit voort dat er geen twijfel bestaat over de uitleg van de Polisbepaling en dat voor toepassing van artikel 6:238 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek (uitleg van een beding in het voordeel van de consument indien er twijfel over de betekenis van dat beding bestaat) geen aanleiding bestaat

Voorbeeld (4)

Zie r.o. 3.4 van GC Kifid 2020-1040: ‘’ De Commissie volgt Verzekeraar in zijn standpunt. Gelet op overweging 3.2 staat een objectieve uitleg van artikel 15 van de voorwaarden voorop, zodat de Commissie de taalkundige uitleg van de begrippen ‘schoonmaken’ en ‘desinfecteren’ zal vaststellen aan de hand van de definitie die Van Dale van deze begrippen geeft (te raadplegen op www.vandale.nl). In de Van Dale wordt ‘schoonmaken’ en ‘desinfecteren’ als volgt omschreven:

schoon·ma·ken (maakte schoon, heeft schoongemaakt) 1 ontdoen van vuil

des·in·fec·te·ren (desinfecteerde, heeft gedesinfecteerd) 1 ontsmetten

De Van Dale geeft van ‘ontsmetten’ de volgende definitie: **ont·smet·ten** (ontsmette, heeft ontsmet) 1 reinigen van smetstoffen; = desinfecteren

En van ‘reinigen’ geeft Van Dale de definitie: **rei·ni·gen** (reinigde, heeft gereinigd) 1 schoonmaken

Hieruit volgt dat desinfecteren een vorm van schoonmaken is. Consument vindt dat bij de uitleg van deze begrippen de omschrijving moet worden gevolgd die het RIVM hiervan geeft. Hier gaat de Commissie niet in mee. Het RIVM maakt onderscheid tussen schoonmaken en desinfecteren in het kader van hygiënemaatregelen voor bestrijding van COVID-19. Het onderscheid tussen schoonmaken en desinfecteren als maatregel gericht op het bestrijden van een virus brengt niet mee dat desinfecteren geen vorm van schoonmaken in taalkundige zin is. Schade die door schoonmaken is ontstaan is van dekking uitgesloten. Dit geldt dus ook voor schade die door desinfecteren is ontstaan. Het staat Verzekeraar vrij om de grenzen te bepalen waarbinnen zij bereid is dekking te verlenen. Dit staat in het arrest van de Hoge Raad van 9 juni 2006 (te vinden op rechtspraak.nl onder het nummer ECLI:NL:2006:AV9435).’’

Voorbeeld (5)

- Zie r.o. 3.10 van GC Kifid 2020-1080: ‘’ De Commissie oordeelt dat de uitleg van Consument een redelijke lezing is. Met betrekking tot de stelling van Gevolmachtigde dat de voorwaarden voor vergoeding die genoemd worden in de alinea onder punt 3 ook gelden voor de kosten genoemd in punten 1 en 2, merkt de Commissie op dat deze bedoeling niet blijkt uit de opmaak van artikel 11.6. De opmaak van artikel 11.6 pleit juist voor de uitleg van Consument en past naar het oordeel van de Commissie bij de in artikel 10 in het vooruitzicht gestelde ruime dekking voor onvoorziene bijzondere omstandigheden. Bovendien heeft de alinea onder punt 3 alleen betrekking op vertraging tijdens de terugreis, terwijl artikel 11.6 recht geeft op vergoeding van extra kosten bij vertraging op zowel de heen- als de terugreis. Dat is een aanwijzing dat de alinea onder punt 3 alleen betrekking heeft op de in punt 3 genoemde kosten. Dit brengt mee dat voor zover artikel 11.6 op meerdere wijzen kan worden uitgelegd, de lezing van Consument op grond van artikel 6:238 BW prevaleert (randnummer 3.6 hiervoor). Consument heeft dus recht op vergoeding van de extra verblijfkosten voor de maximale duur van tien dagen als vermeld in punt 2 van artikel 11.6.’’

Voorbeeld (6)

- Zie r.o. 3.5 van GC Kifid 2021-0015: ‘’ De commissie is van oordeel dat de gevolmachtigde dekking mocht weigeren vanwege de ziekte van CARA. De partner van de consument heeft deze ziekte immers niet onverwacht gekregen nu zij deze ziekte al had toen de reis naar Kreta werd geboekt. Bovendien is de ziekte van de partner van de consument niet zo ernstig dat zij vanwege deze ziekte momenteel niet in staat is naar Kreta af te reizen. De gebeurtenis waardoor de reis moest worden geannuleerd is niet de ziekte, maar het dragen van een mondkapje. Hoewel de commissie het met de consument eens is dat het dragen van een mondkapje onverwacht was, betreft dit volgens de voorwaarden geen verzekerde gebeurtenis en daarom mocht de gevolmachtigde ook op basis daarvan dekking weigeren.’’

Voorbeeld (7)

Zie r.o. 3.5 van GC Kifid 2021-0021: ‘’ Ook als de consument aan de voorwaarden van artikel 25.6 voldoet, heeft hij alleen recht op de in artikel 25.7 genoemde hulp en/of kostenvergoeding. De kosten van terugkeer naar de woonplaats komen volgens artikel 25.7 onder 6 alleen voor vergoeding in aanmerking als de verzekerde een begrafenis of crematie moet bijwonen of terug moet omdat een familielid van de 1e of 2e graad in levensgevaar verkeert dan wel dat hij of zij terugkeert als sprake is van belangrijke materiële beschadiging aan de eigendommen van de verzekerde. Vast staat dat deze situaties zich in de zaak van de consument niet hebben voorgedaan. Omdat de consument niet vanwege één van de in artikel 25.7 genoemde gebeurtenissen onverwacht heeft moeten terugreizen, maar in verband met het uitbreken van het coronavirus, vallen de door de consument gemaakte kosten niet onder de dekking van de verzekering.’’

Voorbeeld (8)

Zie r.o. 4.5 en 4.6 van GC Kifid 2021-0046: ‘’ ‘’De consument heeft aangevoerd dat volgens Van Dale ‘staken’ betekent ‘met iets ophouden’ en dat het annuleren van vluchten vanwege de ter plaatse geldende corona-maatregelen daaronder valt. Van Dale (15e druk 2015) geeft van ‘staking’ - voor zover hier relevant - de volgende betekenissen:

het niet-voortzetten van iets, het ophouden, *het uitscheiden met iets: een algemene staking van de pachtbetaling*

het tijdelijk neerleggen van het werk door een groot aantal arbeiders als protest of om zekere eisen af te dwingen, m.n. om het loon, de arbeidsvoorwaarden, de werkomstandigheden te verbeteren, -werkstaking: in staking zijn, gaan (...)

Een redelijke uitleg van artikel 3.3. van de voorwaarden leidt tot de conclusie dat onder ‘staking bij de luchtvaartmaatschappij’ uitsluitend de situatie valt die in Van Dale onder 2 is beschreven. De commissie is van oordeel dat de strikt objectieve lezing van consument die in Van Dale onder 1 is beschreven niet leidt tot een redelijke uitleg nu bij die lezing in het midden blijft waarmee is opgehouden. ‘’